SIRIRI

Pomáháme Středoafričanům postavit se na vlastní nohy

Inzertní příloha Katolického týdeníku 47/2019 19.–25. listopadu 2019

Cesta z extrémní bídy je možná

Za posledních 20 let se podařilo snížit podíl světové populace žijící v extrémní chudobě na polovinu. To je skvělá zpráva!

Cesta z bídy existuje – změna je možná i skrze vzdělání. *Snímky v příloze archiv Siriri*

Švédský lékař, vědec a statistik Hans Rosling ve své knize Faktomluva nabízí novou teorii rozdělení světa do čtyř příjmových úrovní. Do těchto kategorií můžeme rozdělit nejen jednotlivce, ale i celé země.

Jak vypadá život v první – nejnižší – úrovni? Rosling ho ve své knize popisuje takto: „Začínáte s jedním dolarem na den. Vašich pět dětí se musí trmácet celé hodiny s jediným plastovým kyblíkem tam a zpět, aby nanosily vodu z blátivé díry v zemi vzdálené hodinu chůze. Na cestě domů sbírají dříví na podpal a vy vaříte každý den stejnou šedou kaši, kterou máte na každý chod každý den, po celý svůj život – s výjimkou měsíců, kdy mizerná půda nedá úrodu žádnou, a všichni chodíte spát o hladu. Jednoho dne vaši nejmladší dceru postihne dusivý kašel. Kouř z vnitřního ohniště jí poškodil plíce. Nemůžete si dovolit antibiotika a ona o měsíc později umírá. Žijete v extrémní chudobě. Přesto se snažíte nějak přežít. Máte-li štěstí a úroda je dobrá, možná prodáte nějaké přebytky a dokážete si vydělat více než dva dolary denně, což by vás posunulo do vyšší úrovně."

Dnes je až 80 % dětí celosvětově naočkováno proti některé z nemocí, stejné procento lidí na světě má přístup k elektrické energii, celosvětová průměrná délka života je 70 let.

V dnešní době neexistuje země s průměrnou délkou života nižší než 50 let. Ale nebylo tomu tak vždy. Vezměme si kupříkladu Švédsko, které v současnosti patří k nejbohatším a nejzdravějším zemím světa. V roce 1800 v této zemi panoval hladomor a průměrná délka života byla tehdy 30 let. V roce 1863 se průměrný příjem ve Švédsku pohyboval na úrovni dnešního Afghánistánu, většina lidí žila v extrémní chudobě. V roce 1921 na tom bylo Švédsko tak jako dnes Zambie s denním příjmem do osmi dolarů. V roce 1948, tedy po druhé světové válce, došlo k zásadnímu zvratu. Švédsko se nacházelo na úrovni dnešního Egypta, v roce 1975 už na úrovni dnešní Malajsie. A nyní – podle údajů z roku 2015 – jde o 17. nejbohatší zemi světa.

Součástí knihy Faktomluva je graf světového zdraví, který ukazuje poměr mezi příjmy země a průměrnou délkou života. Středoafrická republika je na tomto grafu umístěna vlevo dole. Tedy s nejnižší průměrnou délkou života a nejnižším příjmem. My ale přesto věříme, že cesta z bídy existuje a že pomáhat v této nejchudší zemi světa má smysl. Děkujeme, že pomáháte s námi!

TEREZIE IMLAUFOVÁ, ředitelka Siriri

I Cyril s Metodějem mohli zůstat doma

Činnost Siriri sleduji a podporuji už dlouho. Je obdivuhodné, jaké dílo se ve Středoafrické republice rozvíjí jen díky iniciativě pár přátel ve spolupráci s tamními karmelitány.

Rozsah celého díla ostře kontrastuje s křehkostí lidských i finančních zdrojů, což bývá známkou toho, že je u díla Boží Prozřetelnost.

Někdo namítne, copak nemáme dost svých problémů u nás v Česku? Proč si přibírat starost o školáky a zaostalé školství v jedné z nejchudších zemí Afriky? Ať to řeší tamní ministerstvo, mezinárodní Charita nebo třeba školský řád...

Nedávno mě velmi zaujaly úvahy Pavla Hoška v jeho knize *Je to náš příběh* (CDK 2018) o malém a velkém češství, respektive o malém či velkém vlastenectví. „Malé" vlastenectví znamená starat se hlavně o vlastní prosperitu a bezpečí, o naše „hobití hemžení", jak to autor laskavě nazývá. Není to nic trestuhodného, je pochopitelné, že nás zaměstnává hlavně všechno u nás doma.

Existuje však i „velké" vlastenectví, kdy někdo svou činností přispívá k řešení problémů okolního světa, a tím dělá dobré jméno své vlasti i v zahraničí. Ano, Matka Tereza se jistě mohla starat o chudé i doma, Albert Schweitzer samozřejmě mohl dál koncertovat a přednášet v Evropě – a soluňští bratři nemuseli vynaložit tolik námahy kvůli několika primitivním slovanským národům.

KATEŘINA LACHMANOVÁ, psycholožka

Aby si Středoafričané uměli pomoci sami

Koordinátorka programu Siriri Škola hrou VERONIKA BOHÁČOVÁ od léta působí v SAR, kde poskytuje podporu vyškoleným učitelům a spolupracuje s místními i mezinárodními institucemi na rozšíření programu do dalších škol i na jeho předání místním autoritám.

Západní část země, kde Siriri působí, se po občanské válce podařilo z velké části dostat zpět pod kontrolu státu. Je tu bezpečno? A pracují už státní instituce na obnově země?

To, že stát má západ SAR tzv. pod kontrolou, ještě vůbec neznamená, že je zde přítomen tak, jak si my Evropané představujeme. Že v této části území neřádí rebelové, neznamená, že by tu fungovaly infrastruktura, doprava, zdravotnictví, školství, natož sociální služby. Pokud něco v těchto regionech klape, je to zatím vždy bezprostředně navázáno na misionáře a na aktivity mezinárodních a neziskových organizací.

Jak se vám v takovém prostředí působí?

Hodně mi tu komplikuje práci korupce. Státní instituce fungují jen ve velmi omezeném rozsahu. A ty, co existují, jsou plné příbuzných a kamarádů a korupce je jakoby přirozenou součástí každého administrativního procesu. Tenhle stát bohužel zatím řídí úzká těžce zkorumpovaná skupinka, která se o životy Středoafričanů reálně vůbec nestará. Osobně se s tím setkávám skoro každý den a Siriri s tím měla trápení i kvůli Škole hrou. Místní funkcionáři program na oko podporují, ale i když si jsou vědomi jeho zásadního dopadu na zvyšování gramotnosti dětí a zlepšování kvality práce učitelů, jeho rozšíření do dalších regionů nijak nepomohli. Spíše naopak. A to z jednoho prostého důvodu: vyčkávají, dokud za to nebudou zaplaceni, lépe řečeno podplaceni. Což samozřejmě nebudou, protože my i misionáři máme ke korupci nulovou toleranci. Je to sice všechno o to náročnější, ale naše společné aktivity jsou tu příkladem toho, že to jde i bez úplatků. Myslím, že se nám daří lidem ukazovat, že život bez korupce má spoustu výhod.

Škola hrou znamená využití hravých aktivit k přiblížení poznatků a principů.

Jaké to přináší výhody, že má Siriri pracovnici přímo ve středoafrickém terénu?

Řídit jakýkoli projekt na dálku je vždycky náročné. Siriri má v SAR jako hlavní partnery italské karmelitánské misionáře. To je stoprocentní zárukou, že peníze, které sem pošleme, jsou využívány efektivně, jak je potřeba. Nicméně ukazuje se, že konkrétně náš projekt Škola hrou by mohl zásadním způsobem ovlivnit vzdělávání v SAR celostátně. A to už je takový rozvoj, který by z Česka řídit nešel.

Navíc aby měl projekt opravdu trvalý dopad, nemůže být závislý na malé skupině lidí, k tomu Evropanů, ale je třeba ho integrovat do středoafrického vzdělávacího systému. Zkrátka aby projekt dobře fungoval a odpovídal středoafrické realitě, musí být řízen Středoafričany – ač z počátku s naší spíše větší než menší asistencí.

Právě s tímto záměrem jsem se v září v SAR zúčastnila tzv. Revue sectorielle de l'Education, což je setkání nejdůležitějších hráčů středoafrického školství: zástupců ministerstva školství, pedagogů, mezinárodních a neziskových organizací.

Jaká byla jejich reakce na program Škola hrou?

Prezentace programu vyvolala vekou diskusi na téma vzdělávání v národním jazyce. Doposud mu byly kladeny prapodivné politické překážky, nicméně během debaty se jasně ukázalo, že neexistují pedagogické argumenty proti. Následně jsem se stala členkou instituce Cluster Education, jež koordinuje vzdělávací aktivity v SAR a funguje jako centrum pro sdílení informací a navazování další spolupráce.

Díky tomu všemu se o náš program začalo zajímat i středoafrické ministerstvo školství. Pan ministr ustanovil v rámci INRAP (Národní institut pro pedagogický výzkum) pracovní skupinu pro vzdělávání v sangu a požádal mě o její koordinaci.

To všechno otevírá nové možnosti, a především cestu, jak projekt postupně předat do rukou Středoafričanů. A nic z toho by bez „detašované kanceláře" v Bozoum zatím zkrátka nešlo.

Veronika Boháčová pracuje na rozšíření programu na národní úrovni.

Denně se setkáváte s realitou běžného středoafrického života. Co je pro vás v SAR těžké a co naopak snazší než v Evropě?

Oproti Evropě tu lidé žijí každý den tak, jako kdyby to mohl být ten poslední. Vědomě prožívají každou chvíli. To mě hodně ovlivňuje a také se tu snažím nezabývat se malichernostmi. Možná to zní jako klišé, ale žít tady a teď opravdu dává člověku pocit štěstí.

Myslím, že život v Evropě člověka trochu nutí plakat kvůli včerejšku a obávat se zítřka. Neustále se za něčím honíme, nestaráme se jeden o druhého, vyhýbáme se podstatným otázkám našeho života. Tady se lidé více zaobírají reálnými věcmi, jsou mnohem pokornější a dokážou upřímně přijímat život takový, jaký je.

A co vás zaráží?

Těžké je smiřovat se každý den s chudobou, kterou tu potkávám na každém kroku. Chudoba tu lidem znemožňuje rozvíjet jejich potenciál. Žije tady spousta inteligentních, talentovaných lidí se skvělými nápady. Ale nemají peníze, aby mohli studovat nebo podnikat a realizovat vlastní nápady.

I matematiku lze učit hrou

Vzdělávací program Škola hrou vzniká ve spolupráci se středoafrickými učiteli. Ti dlouho volali po rozšíření programu o matematiku. A to se letos podařilo.

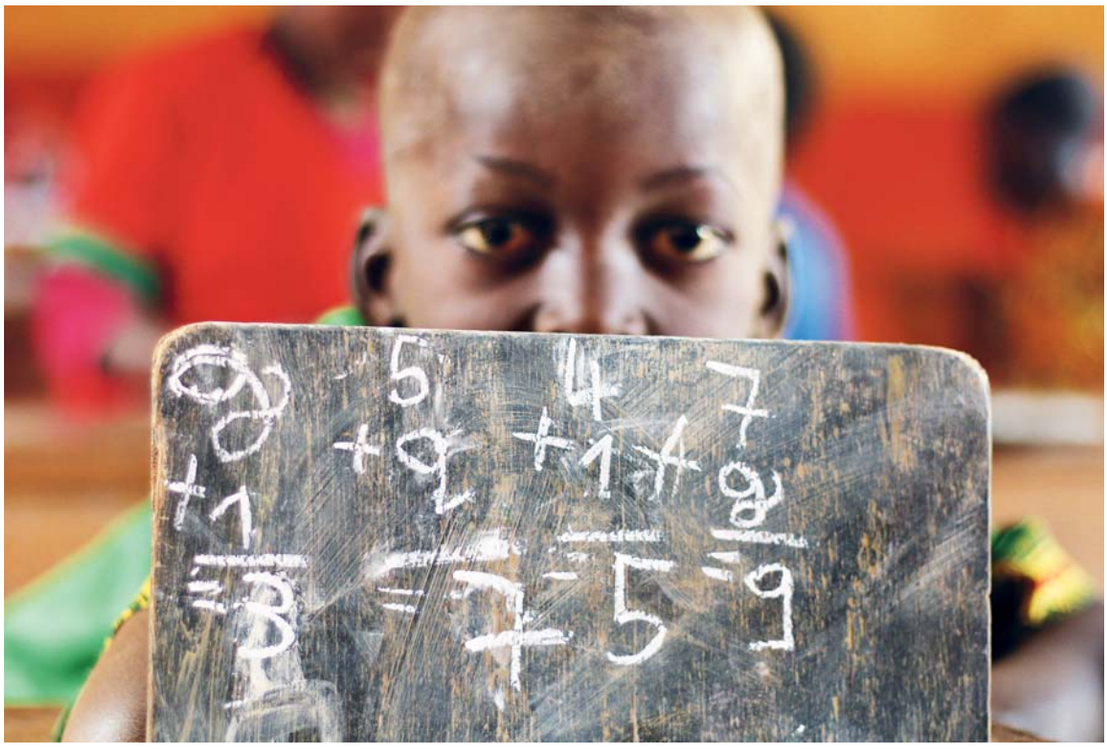

Kamínky, větvičky nebo plastová víčka pomohou pochopit matematiku lépe než jen číslice.

Program cílí na využití pěti moderních pedagogických principů ve výuce čtení, psaní a počítání v mateřském jazyce sangu. Zaškoleno od jeho zahájení bylo už několik set středoafrických učitelů. Novinkou letošního ročníku byly tematické skupiny, které vzešly ze zájmu učitelů: jedna skupina zaměřená na čtení s psaním, porozuměním textu a prací s čítankou (30 učitelů) a tři skupiny orientované na matematiku (86 učitelů). Pracovaly s novými pedagogickými průvodci pro oba obory.

Matematika pro školitele představovala novou výzvu. Jak nejlépe žákům předat předmatematické dovednosti – rozvoj prostorové orientace či řazení do kategorií – a postupně je seznámit s hodnotou i grafickým znázorněním čísel 1 až 100? Jak pracovat s nulou? Jak hravě a názorně děti seznámit s hodnotou desítky, aby ji uměly využít i při vyšších počtech? Jak pracovat s počítadlem či naučit děti rozklad? Témat bylo hodně a jeden týden se zdál pro tuto matematickou premiéru příliš krátký. Čas ale zbyl i na půlhodinové ateliéry napříč skupinami, zaměřené na poznávání základních geometrických obrazců, číselné rébusy, proporcionalitu, jednotky míry atd.

Kolik víček spočítáš?

Cílem školení bylo učitele inspirovat, pomoci jim nejen rozvíjet matematické myšlení jejich svěřenců, ale i vést žáky k samostatnému hledání řešení jednotlivých úloh a spolupráci ve skupině, především ve třídách s 200 i více dětmi. Samozřejmostí byla práce s chybou jako žádoucím nástrojem učení. To vše s vědomím místních podmínek a s využitím dostupného materiálu: kamínků, větviček, provázků, lékařských špachtlí, zátek od lahví, vlastních prstů i jednoduše celého těla. To vše může posloužit např. ke znázorňování číslic. Školitelé mohli využít i 15 nových počítadel, vyrobených na místě z víček plastových lahví.

Krásné fresky, realizované ve třídách českými výtvarníky a nyní nově i místními řemeslníky, mohou učitelům sloužit také k výuce porovnávání, sčítání jednotlivých kategorií či orientaci v prostoru.

Význam středoafrických spoluškolitelů rok od roku roste, odpolední výuka probíhala vždy v sangu pod jejich vedením: znají jazyk a místní realitu a svým kolegům mohou předat několikaleté zkušenosti s programem Škola hrou. I to pomáhá zvyšovat jeho důvěryhodnost v jedné z nejchudších zemí světa, kde zásadní roli v rozvoji ekonomiky a v celkovém rozvoji země hraje právě vzdělání.

KATEŘINA DVOŘÁKOVÁ,
zástupkyně vedoucí Katedry románských jazyků VŠE, školitelka v roce 2019

Anketa: Vzdělání znamená lepší budoucnost

Poté, co jste se angažovaly v SAR jako školitelky, myslíte si, že pro tamní lidi a jejich budoucnost má vzdělání smysl?

Anežka Ševčíková,
studentka, školitelka v letech 2018 a 2019

Programu Škola hrou a předávání jeho myšlenek místním učitelům přímo v SAR jsem se zúčastnila už dvakrát a musím říct, že pozorovat na vlastní oči pokroky všech učitelů je snad ta nejlepší odměna, které se vám může dostat. Učitelé jsou dychtiví po vzdělání, rádi od nás přijímají vědomosti a pracují na sobě.

Nelson Mandela řekl: „Vzdělání je ta nejsilnější zbraň, kterou lze změnit svět." Pro nás Evropany je vzdělání samozřejmostí, ale teprve když člověk zažije tvrdou realitu na místě, uvědomí si, jaké štěstí měl a jakých příležitostí se mu dostalo. Vzdělání je prostředek k pomoci a k rozvoji země, je to šance pro místní lidi na lepší život. Vždyť kde bychom byli bez školy? Ve škole nás nenaučili jen číst, psát, počítat, ale dali nám možnost čerpat vědomosti, pochopit mnoho věcí a porozumět jim, svobodně se rozhodovat a vytvářet si vlastní názory.

Věřím tomu, že vzdělávání je smysluplnou cestou k lepší budoucnosti – nejenom Středoafričanů.

Pascale Vránová,
učitelka francouzského lycea, školitelka v roce 2019

Jako učitelka pomáhám dětem, které se učí cizí jazyk stejně jako děti v SAR. Jako školitelka z organizace Siriri jsem mohla nabídnout své zkušenosti středoafrickým učitelům. Vysoký počet účastníků, jejich nadšení a píle dokazují jejich zájem o program Škola hrou. Desetidenní spolupráce s místními spoluškoliteli mi potvrdila, jak jsou do programu zapojení, že mají potřebné kompetence a nakolik si přejí dobře učit, aby pomohli v rozvoji nejen svým žákům, ale i celé zemi.

Alfabetizace v sangu neznamená jen umět číst a psát: jde o určitou prvotní fázi, nezbytnou pro pozdější přechod na francouzský jazyk a pro přístup k dalšímu vzdělání v širokém smyslu.

Kdybych nevěřila, že vzdělání může zlepšit člověka a lidskou společnost, měla bych jiné povolání a jistě bych nikdy nejela do Středoafrické republiky.

Učitel? Přeplněné třídy i práce na poli

Školení v programu Škola hrou podpoří středoafrické pedagogy v odborných znalostech a kompetencích.

„V pondělí po příchodu do školky zkontroluji, jestli mají děti čisté oblečení. Jdeme se učit a potom si hrajeme s hračkami. Před polednem jdou posbírat dřevo, abych jim uvařila sladkou vodnatou kaši z rýže. Pak se vrací domů," popisuje program mateřské školy ve vesnici Ndongue Yoyo učitelka Suzane Kella.

Učitel v SAR patří mezi vážená povolání. Ani zdaleka to ovšem neznamená, že je a jejich rodiny učitelství zajistí pro běžný život. Navíc se potýkají s přeplněnými třídami a nedostatečnou přípravou na svou profesi.

Suzane má jen základní vzdělání a řadí se mezi takzvané učitele-rodiče. Takoví neprošli téměř žádnou pedagogickou přípravou, většinou dokončili jen pár ročníků na základní, případně střední škole. Většinou jsou placeni z příspěvků rodičů.

Dva tisíce středoafrických franků – cca 80 českých korun – můžou rozhodnout, jestli děti budou mít možnost chodit do školy. Polská misionářka sestra Marie-Therèse vysvětluje, že dají-li vesničané dohromady alespoň tuto částku, většinou se jim podaří domluvit, aby u nich někdo učil. Suzane má štěstí, protože její školku zřizuje katolická církev, a má tedy jistý a vyšší plat. Církevní školy také začínajícím učitelům nabízejí čtyřicetidenní pedagogický kurz.

O prázdninách z učitele zemědělcem

Je zrovna konec prázdnin, to znamená i konec období dešťů – dobu sklizně. Školka je zatím zamčená, děti jsou s rodiči na polích. I pro Suzane jako pro naprostou převahu středoafrických učitelů platí, že bez vlastního pole by svou rodinu neuživila. Alespoň menší políčko obdělává i většina učitelů z měst. Někteří si přivydělávají doučováním a alfabetizačními kurzy, které organizují misionáři.

Učitelé-rodičové jsou jednou z nadějí, že se děti z vesnic naučí alespoň číst a psát. Kvalifikovaní učitelé, kteří za sebou mají přinejmenším rok pedagogické přípravy, totiž odcházejí z vesnických oblastí do měst. Ve velkém je vyhnaly válka z let 2013 a 2014 i dlouhá poválečná nejistota.

Ve městech je po učitelích poptávka. Nejsou totiž jediní, kteří do měst utíkají. Městu Bouar na severozápadě země se přezdívá „přístav míru". Během konfliktu je neobsadila žádná z bojujících skupin. Leží nedaleko hranice s Kamerunem a na hlavní spojnici mezi kamerunskými přístavy a Bangui – metropolí SAR. Velká část zásobování proudí právě přes Bouar, i proto tu má základnu středoafrická armáda, mírové jednotky OSN a dříve i francouzští vojáci. A bezpečí táhne desítky rodin, takže tu v posledních letech vyrostlo několik nových čtvrtí.

Na tempo, kterým se zvyšuje počet dětí v Bouaru, ale vláda nestíhá odpovídat výstavbou nových škol, a tak jen roste počet žáků v existujících státních školách. Ty totiž mají povinnost přijmout všechny děti ze svého „okrsku". Ani kvalifikovaní učitelé, kteří odešli z vesnic, většinou na množství dětí nestačí, a tak nejsou výjimkou třídy o stu až dvou stech žáků. Olga-Félicité Ndere z Bouaru jich má ve třídě dokonce 330.

Výuka na směny

Děti sedí i na zemi až těsně před tabulí, proto Olga-Félicité nosí do třídy kalhoty, v sukni by je nemohla překračovat. I učitelé, kteří mají to štěstí a běžně ve třídě mají třeba jen osmdesát dětí, jich někdy musí zvládat až třikrát tolik. Stačí, aby někdo z kolegů onemocněl. Třídy se pak spojí nebo učitel přebíhá z jedné do druhé a žákům zadává úkoly. I banální onemocnění se kvůli nedostatečnému zdravotnickému systému může protáhnout na týdny léčby. Suzane ukazuje zahojenou ránu na nártu nohy. Ještě před týdnem hnisala a Suzane musela brát léky proti bolesti a pravidelně ránu dezinfikovat.

I přesto se zúčastnila týdenního školení Škola hrou. Ve třídě s ní byl i učitel Henri Sembona z Bouaru. „Tento rok je pro naši rodinu docela těžký, co se týče malárie. Byl jsem nemocný já, moje žena i mí synové," připomíná jedno z typických onemocnění, které je v SAR nejčastější příčinou úmrtí dětí do pěti let.

Pod hrozbou rebelů

Některé školy nedostatek učitelů a často i prostoru řeší dvousměnným provozem. Třeba tak, že nižší třídy se učí dopoledne a vyšší odpoledne. Odpolední vyučování zavedly nakrátko i některé školy v Bozoum poté, co sem v září 2017 utekly stovky obyvatel včetně dětí z patnáctitisícového města Bocaranga, když je přepadla ozbrojená skupina 3R.

Milice stále kontrolují část země – vybírají mýto na cestách či daně na trzích, jednají jako samozvaní soudci i policisté. Někde školy fungují i na těchto územích. Třeba ve vesnici Bohong, kde letos v květnu rebelové z 3R zavraždili okolo 40 civilistů. Místní učitelka Raissa Sang-Himi vypráví, že když se ozve střelba, děti se ze školy většinou rozutečou. Když byla situace zvlášť vážná, Raissa uvažovala, že svou školu opustí a z vesnice odejde. Ale zůstala. Cítí vůči svým žákům zodpovědnost, což jí nedovolí nechat je bez vzdělání.

Školy, které vzdělávají smysluplně a zakazují tělesné tresty, dokážou své žáky naučit více než jen číst a psát. Děti tu vidí, že se neshody dají řešit i jinak než násilím, a naučí se praktické věci, třeba jak se chránit před malárií. A takové dovednosti mohou zlepšit podmínky i pro budoucí učitele. Třeba se jimi stane i někdo ze žáků Suzane, Olgy-Félicité nebo Raissy.

JANA KARASOVÁ,
studentka humanitární práce
na UP Olomouc, školitelka
v letech 2017 a 2019

SIRIRI

Za některé pacienty občas platím sám

SKENY je středoafrický student třetího ročníku medicíny na univerzitě v Bangui. Má před sebou čtyři roky všeobecného lékařství a čtyři až pět let specializace: minimálně tedy ještě osm let studia.

Skenyho čeká ještě osm let důkladné profesní přípravy.

Jaké jsou tvé zkušenosti v nemocnici v Bangui? Je těžké tu pracovat?
Je to velmi těžké. Každý den začínáme v nemocnici, kde pracujeme od 8 do 12 hodin, pokračujeme na univerzitě, přednášky jsou od 13 do 17 hodin. Jednou za čtyři dny máme noční službu od 18 hodin do rána a pak jdeme zase na praxi. Moc času na odpočinek není, také musíme studovat a připravovat se na zkoušky.

Pracujeme pod tlakem, je tu hodně nemocných, málo personálu a pracovní podmínky jsou zoufalé. Není dostatek lékařů, ještě méně je specialistů, chybí materiál, vybavení. Musíme toho zvládnout hodně za málo času, je to velmi komplikované. Ale i s tím, co máme k dispozici, se snažíme dělat maximum.

Jak je to v SAR s lékaři?
Pracuji teď na gynekologii, takže vím, že na celou SAR máme jen osm gynekologů. Uvážíme-li vysokou porodnost v naší zemi, nechtěná těhotenství, předčasné porody, mladé dívky, které otěhotněly v útlém věku, to vše je pro osm gynekologů na celou zemi neúnosné. Má pět milionů obyvatel, převahu žen – odhadem kolem tří milionů, takže daný počet gynekologů je skoro bezvýznamný.

A můžu pokračovat: na celou zemi je tu jen jediný traumatolog, jediný anesteziolog, jediný onkolog, dva kardiologové, jediný specialista na pneumologii. Obrovský problém zejména veřejného zdravotnictví je pak nedostatečná hygiena. Lékaři jsou špatně placení, měsíční mzda činí 300 tisíc franků, tedy přibližně 600 dolarů (cca 13,5 tisíce korun – *pozn. red.*).

Co pro tebe znamená podpora z České republiky prostřednictvím Siriri?
Je velmi důležitá. Nemám matku ani otce, tudíž jsem byl vybrán a od minulého roku dostávám od Siriri pomoc. Spoustu peněz mě stojí cestování – denně přejíždím z domu do nemocnice, z nemocnice na univerzitu, z univerzity zase do nemocnice, každý den za to utratím kolem 1 500 franků. Dál je tu zápisné, platí se výuka na univerzitě, fotokopie studijních materiálů a spousta dalších potřeb. Za práci v nemocnici nedostáváme zaplaceno, je to povinná praxe v rámci studia, nesmíme mít absenci.

Proto jen díky pomoci Siriri můžu plnit v těchto podmínkách, co se ode mě očekává. Někdy přijdou pacienti, kteří nemají na ošetření peníze. U nás neexistuje zdravotní pojištění, vyšetření se platí na místě v hotovosti. Přijdeš, máš peníze, zaplatíš, ošetří tě. Za některé pacienty občas zaplatím, vyšetřím je, zaplatím jim léky a podám je. Ale to můžu udělat jen výjimečně. Navíc si sami musíme hradit například rukavice, když dojdou zásoby ve skladu. Sami si musíme kupovat pro svou vlastní praxi teploměry, chirurgický materiál, protože nemocnice to nemá nebo nám to nedává.

Jaké jsou v SAR nejrozšířenější či nejvážnější nemoci dětí a žen?
Především je to malárie. Zvlášť riziková je u těhotných žen a u dětí do pěti let věku, protože ty nemají ještě dostatečně vyvinutý imunitní systém. Malárie může tedy velmi rychle zabít. Je to nejčastější příčina úmrtí v SAR.

Pak jsou to parazitární onemocnění, protože všude je problém s hygienou, i ve státních nemocnicích. Dál jsou tu rozšířené pohlavně přenosné choroby, především AIDS, ale i žloutenka typu B. AIDS proto, že lidé nejsou dobře obeznámeni, jak se virus HIV přenáší. Navíc lidé, kteří nejsou příliš vzdělaní, si myslí, že kdo má AIDS, má třeba skvrny na kůži, a když takový znak nevidí, nevěří diagnóze, odmítají se chránit, nakazí se a nákazu šíří dál.

Improvizovaná „čekárna" v jedné ze středoafrických nemocnic.

Jak v SAR funguje mezinárodní pomoc, co se týká zdravotnictví?
Působí tady Mezinárodní zdravotnická organizace, Červený kříž a Lékaři bez hranic. Pomáhají, ale nestačí to. Například pokud jde o malárii, dvakrát za rok se tu rozdávají moskytiéry, ale problémem je nedostatečná osvěta. V SAR není ani deset procent vzdělaných dospělých – více než 90 % obyvatel je negramotných. Lidé nerozumí tomu, co se jim vysvětluje, nechápou osvětu, moskytiéry nepoužívají, občas sítě využijí raději k rybolovu.

Paradoxní je, že léky na malárii jsou v celé SAR zdarma. Stačí přinést do nemocnice potvrzení z vyšetření, že máte malárii diagnostikovanou, a dají vám lék. Lidé o tom ale buď nevědí, nebo nemají kde se nechat vyšetřit. Člověk pak onemocní a zbytečně doma zemře.

I tak děláme, co můžeme. Třeba že některé jednorázové pomůcky používáme i několik let: po použití je vyčistíme, sterilizujeme chlorovým dezinfekčním přípravkem. Zkrátka si poradíme – protože musíme.

VERONIKA BOHÁČOVÁ, JIŘÍ PASZ

Pavel Fischer: Vychováváme šampiony, kteří...

Na mnoha místech SAR stále dohlížejí jednotky OSN.

Zkušeného diplomata, člena správní rady Siriri PAVLA FISCHERA jsme se zeptali, jaký smysl má pomáhat z Česka kdesi v Africe. Jaká budoucnost se rýsuje pro černý kontinent?

Existují konkrétní vazby České republiky na SAR, ať už se to týká politiky, kultury, či rozvojové pomoci?

Vazby na africký kontinent má Česká republika tradiční. Stačí zmínit Emila Holuba a další slavné cestovatele nebo vědce. Ale konkrétně ve Středoafrické republice zastupitelský úřad Česká republika nemá. Zemi má na starosti naše ambasáda v Nigérii.

Diplomatů, kteří v této chudé zemi působí, je velmi málo – mimo několik afrických zemí tu najdeme Čínu, Francii, Katar, Rusko, USA a Vatikán. Jejich schopnost analyzovat situaci v hloubce celého teritoria, které sužuje občanská válka, je velmi omezená. V zemi proto působí i Organizace spojených národů. Úkolem operace s názvem Minusca je stabilizovat situaci v zemi, a především chránit civilisty a umožnit humanitární pomoc potřebným.

Rozvojová pomoc sem z České republiky však proudí už delší dobu a velmi často podporuje právě programy, které navrhuje Siriri – v oblasti vzdělávání žen, mladých, ve zdravotnictví, zemědělství a právě i ve školství.

Afrika je mladý kontinent, každoročně tu vyrůstají desítky milionů mladých lidí.

Proč se nedaří stabilizovat poměry v SAR? Jaké zájmy tu hrají roli?

Rozsáhlé území vyžaduje silnou státní správu a autoritu ozbrojených sil, aby dokázaly prosadit právo. Jenže státní úřady v SAR nefungují uspokojivě a armáda si nedokáže vynutit přístup do všech regionů. A tak je část země v rukou vzbouřenců. Navíc se sem promítá nestabilita z okolí – souvisí s nedostatečnou ostrahou hranic. Když k tomu připočtete slušné nerostné bohatství, drancování země velkými firmami a obrovskou chudobu, je obrázek skoro úplný. Nakonec nesmíme zapomenout na nefunkční školy, které žáci často nedokončí a raději jdou pomáhat rodičům na pole nebo na trh. A kdo má talent, raději přemýšlí, jak se vydat dál, za hranice, aby ho mohl rozvíjet.

Jaké postavení tu mají „bělošské" organizace? A jakou autoritu má církev?

Koloniální minulost je samozřejmě handicap, takže bílé organizace to nemají lehké. Ale může to být také naopak. Právě detailní znalost země a porozumění společnosti je dnes zároveň velkou výhodou.

Francie a její ozbrojené síly v SAR – její někdejší kolonii – dokážou zjednat pořádek rychle, zatímco mezinárodní společenství sem musí vysílat početné jednotky, které sice mohou mít modré přilby na hlavě, ale autoritu si musí teprve vydobýt. Takže konkrétně třeba francouzské organizace mohou v zemi hrát v určitém smyslu nezastupitelnou úlohu.

Co se týče církve, je zde respektovanou silou. Nicméně její pastýři bojují s těžko přístupným terénem a nejrůznějšími formami tradiční zbožnosti, která se pojí s obrovskou bídou. Afrika má však na rozdíl od Evropy značný kapitál: vyrůstají tu každoročně desítky milionů mladých lidí. Celý kontinent prožívá nebývalý růst a potřebuje nové příležitosti pro mladé. Pokud je dostanou, máme vyhráno. Ne-li, hrozí tu velká nouze a masivní pohyb obyvatel.

Co v tom může zmoci jedna misie a jedna nezisková organizace?

Misie karmelitánů zde požívá nesmírnou autoritu. A jedna neziskovka, která misionářům pomáhá – v našem případě Siriri, má jejich zásluhou obrovský význam. Vidíme to na jejích programech, do nichž se čím dál víc hlásí i lidé, kteří do kostela nechodí a mnohdy působí ve vzdálených oblastech, kam misionáři dojíždět nemohou. Na programu Škola hrou se stále častěji podílejí středoafričtí učitelé ze státních škol v odlehlých místech země. A přitom původně jsme projekt připravili jen pro školy v nejbližším okolí misie.

Pokračování na str. 23

...převezmou své záležitosti do vlastních rukou

Dokončení ze str. 22

Čeho lze podporou vzdělávání dosáhnout? Ukazují se už v rozvojovém světě, nebo přímo v SAR spolehlivé odpovědi?
Vzdělávání je klíčem, což platí u nás i ve středu Afriky. Bez něj člověk těžko najde uplatnění. V SAR je množství jazyků a dialektů. Děti se donedávna učily od malička francouzsky, a tak není divu, že nerozuměly nejen matematice, ale často ani světu kolem sebe. Jako zásadní vidíme nabídnout jim alespoň v prvních letech výuku v jazyce, který potkají na tržišti, tedy v sangu.

Zkušenosti z dalších zemí ukazují totéž, k čemu došla Siriri: děti se díky místnímu jazyku učí mnohem rychleji a také mnohem raději. Není divu, že výuku v mateřštině Unesco před několika lety stanovilo jednou z priorit: je to princip, který známe u nás již z dob Komenského.

V čem nejvíce potřebují lidé v SAR podpořit, pomoci? Je šance, že „doženou" západní svět?
Není na nás, abychom jim pomáhali někoho dohánět. Ale můžeme se od nich učit radosti, kterou prožívají, a přitom nemusejí být obklopeni posledními výdobytky techniky. A v čem potřebují pomoci? Zůstaneme-li u našeho projektu pro školy – postavit celý systém vzdělávání, který by tamní mateřštině otevřel nejen první a druhé třídy základní školy, ale pomohl vybudovat celou vzdělávací soustavu.

Je naděje, že Středoafričané nebudou kopírovat naši cestu i s omyly a najdou vlastní způsob, jak žít lépe?
Jistě je třeba dávat pozor, abychom nerozhodovali za ně. Ale jsme přesvědčeni, že si tu – zrovna u školního programu Škola hrou – postupně vychováváme šampiony, kteří se s námi sice budou radit, ale věci postupně budou moci přebírat do svých rukou. Abych to vyjádřil slovy známého úsloví: usilujeme o to, se s nimi učit, jak chytat v místních podmínkách ryby. Nechceme jim z Prahy posílat rybí konzervy, které by stačilo na místě otevřít a konzumovat.

Je to ovšem běh na dlouhou trať. Potřebujeme trpělivost. A dlouhodobou důvěru našich dárců.

Čím složitější podmínky panují, tím zajímavější mohou být výsledky.

Má v tak nestabilní zemi naše pomoc smysl?
Čím složitější jsou podmínky, tím zajímavější mohou být výsledky. Ano, pracovat v takových podmínkách smysl má: nelze to však bez dobré znalosti poměrů. I proto je pro nás spolupráce s misionáři tak důležitá.

Jaké místo má mít pomoc těmto lidem v životě západního křesťana?
Celý africký kontinent je v pohybu. Afrika je příslibem do budoucnosti. Může to být ale také ohnisko destabilizace i pro celou Evropu, protože klimatické změny, útěk obyvatel ohrožovaných ozbrojenými milicemi, pašeráky zbraní, drog a nerostů je totiž dnes už realitou. Pomáhat musíme ve vlastním zájmu. A možná objevíme příležitosti nejen pro naše podnikatele, ale i pro učence.

Když usilujeme pomoci, zjistíme, že se tím stáváme více lidmi. Pomáhat je důležité, přestože by se mohlo říci, že jde jen o kapku v moři. Na naši práci jednou někdo naváže, i když nevím, zda to bude za rok, nebo za deset let. Výuku v mateřštině mají Středoafričané napsanou v ústavě už asi třicet let. Siriri je první, kdo ji začal systematicky budovat.

Z hlediska dlouhodobé perspektivy jde pak o civilizační úkol. A nadšení místních nás ubezpečuje, že si toho jsou vědomi. Chápou, že vedle ozbrojených milicí má o ně zájem někdo, kdo nabízí cestu ke vzdělání a k poznání. A to přeci stojí za to.

Evropa by měla Africe pomáhat i ve vlastním zájmu, aby zde místní lidé chtěli zůstávat a přičinit se o svou budoucnost.

Děkujeme za vaši solidaritu

S VAŠÍ POMOCÍ POMÁHÁME V JEDNÉ Z NEJCHUDŠÍCH ZEMÍ SVĚTA

„Vy pomáháte ve Středoafrické republice? Vyberte si raději jinou zemi…“ Ano, tyhle věty jsme v letošním roce slyšeli vícekrát.

Každoročně můžeme díky vám dárcům dopravit pomoc k těm, kdo ji opravdu využijí. Například naše slabikáře v sangu (ukázka dole) už pomáhají číst dětem ve školách v celém regionu.

Vždyť ani uprchlíci ze SAR do České republiky nepřicházejí, v médiích se o této zemi moc nemluví a letecká doprava humanitární pomoci by byla mnohonásobně levnější, kdybychom pomáhali například v Hongkongu.

Podmínky máme těžké. Před 14 lety ale organizace Siriri nebyla založená podle toho, kolik stojí doprava nebo zda je, či není prioritní zemí bohatých států. Středoafrická republika je jednou z nejchudších a nejzapomenutějších zemí světa, kde však žijí lidé jako my, kteří se jen narodili v těžkých podmínkách. A právě proto tam pomáháme. Siriri je malá organizace, která se však za roky své existence dotkla mnoha příběhů konkrétních lidí. Pomohla jim díky dárcům, tedy díky vám.

Díky podpoře individuálních dárců jsme mohli v roce 2019 podpořit kromě vzdělávacího programu Škola hrou tyto projekty: podpora provozu denního stacionáře pro 200 sirotků, centrum vzdělávání žen Kana, škola pro automechaniky, podpora vysokoškolských studentů v těžké sociální situaci, podpora střední školy sv. Augustina a další. Děkujeme, že pomáháte s námi. Děkujeme, že vaše pomoc není kalkul, ale že jste solidární s těmi, kteří trpí.

Autorkou nepodepsaných textů v příloze je Terezie Imlaufová

Redakčně připravila Alena Scheinostová

Jak Siriri dokáže využít dar ve výši 200 Kč?

- 200 Kč vystačí na nákup 4 slabikářů pro celkem 12 dětí
- za dalších 200 Kč mohou tito žáci dostat čítanku
- 200 Kč také zajistí stravu pro jednoho sirotka v denním stacionáři po dobu jednoho měsíce
- 200 Kč jsou také náklady na nákup šicích potřeb pro jednu ženu na rok v centru vzdělávání žen ve městě Bozoum
- 200 Kč je 5 sad písmenek do jedné třídy
- 200 Kč jsou dvě Živé abecedy, každá třída prvňáčků dostává po jedné
- 200 Kč je cena dopravy pro nemocné pacienty z Bozoum do nemocnice v Bossemptélé a zpět
- přihlaste se do Klubu přátel Siriri a přispívejte 200 Kč každý měsíc

ZAPOJTE SE

Pošlete nám dar na náš transparentní účet **666646/5500** prostřednictvím přiložené složenky. Přihlaste se do klubu přátel na https://siriri.org/moznost_pomoci/clenstvi-v-klubu-pratel/ nebo skrze přiloženou přihlášku a přispívejte pravidelně.

Za veškerou pomoc ze srdce děkujeme!

Kontakt: SIRIRI, o. p. s., Geologická 575/2, 152 00 Praha 5, tel.: 720 477 271
e-mail: siriri@siriri.org, *www.siriri.org, www.facebook.com/siririops*. Číslo účtu: 666646/5500